

AB-3222-abc

Seat No. _____

M. A. (Part-II) Examination

April / May - 2003

Psychology : Paper - VI

(Principal & Entire or First Group)

(1) Abnormal Psychology

(2) Organizational Dynamics

(3) Psychology of Individual Differences

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 100

- સૂચના : (૧) જમણી બાજુના અંક પ્રશ્નના પૂરા ગુણ દર્શાવે છે.
(૨) ઉત્તરવહીના ડાબા હાંસિયામાં પ્રશ્નપત્રમાં છાપેલા મુજબનો જ પ્રશ્નક્રમાંક લખો.
(૩) ઉત્તરો પ્રસ્તુત અને મુદ્દાસર હોવા જોઈએ.

- Instructions :** (1) Figures to the **right** indicate **full** marks of the question.
(2) Write the same question number in the margin of answer-book as mentioned in question-paper.
(3) Answer must be precise and relevant.

(1) Abnormal Psychology

- ૧ દોષારોપક બચાવ પ્રયુક્તિઓ એટલે શું ? દોષારોપક બચાવ પ્રયુક્તિઓનું વર્ગીકરણ આપી તેના કોઈ પણ બે પ્રકારો સદષ્ટાંત વર્ણવો. ૧૪

અથવા

- ૧ અસાધારણ વર્તનના ઉદ્ભવ અને વિકાસમાં માબાપ અને બાળક વચ્ચેના સંબંધની ભૂમિકા ચર્ચો.
- ૨ નીચેનામાંથી કોઈ પણ બે પેટાપ્રશ્નોના ઉત્તર લખો : ૨૪
- (ક) સૌમ્ય મનોવિકૃતિ એટલે શું ? સૌમ્ય મનોવિકૃતિનાં સામાન્ય લક્ષણો વિગતે વર્ણવો.
- (ખ) સૌમ્ય મનોવિકૃતિના એક પ્રકાર તરીકે વિકૃત ભિતિ (Phobia) સમજાવો.

(ગ) નીચેનામાંથી કોઈ એક સમજાવો :

(૧) અનિવાર્ય વિચારદબાણ અને કાર્યદબાણ

(૨) પરિવર્તનની પ્રતિક્રિયાઓ.

(ઘ) મનોદૈહિક બીમારી એટલે શું ? મનોદૈહિક જઠર અને આંતરડાંની બીમારી વર્ણવો.

૩ નીચેનામાંથી કોઈ પણ બે પ્રશ્નોના ઉત્તર લખો :

૨૪

(ક) છિન્નમાનસનો અર્થ આપી તેના પ્રકારો જણાવો. છિન્નમાનસ (Schizophrenia)નાં સામાન્ય લક્ષણો વર્ણવો.

(ખ) ઉન્મત્ત-ખિન્ન મનોવિકૃતિના ચિકિત્સાત્મક પ્રકારો વર્ણવો.

(ગ) વ્યામોહાત્મક તીવ્ર મનોવિકૃતિના દર્દીનું લાક્ષણિક ચિકિત્સાત્મક ચિત્ર રજૂ કરો.

(ઘ) અપસ્માર (ફેફરું) એટલે શું ? અપસ્મારના પ્રકારો વર્ણવો.

૪ મનોદુર્બળતા એટલે શું ? મનોદુર્બળતાના ચિકિત્સાત્મક પ્રકારો વર્ણવો.

૧૪

અથવા

૪ સમાજ વિરોધી વ્યક્તિત્વનાં લક્ષણો વર્ણવી તેની સુધારણાના ઉપાયો દર્શાવો.

૫ નીચેનામાંથી કોઈ પણ બે ઉપર નોંધ લખો :

૨૪

(૧) માનસિક સંઘર્ષ - પ્રકારો અને અસરો

(૨) યુદ્ધજન્ય પ્રતિક્રિયાઓ

(૩) વૃદ્ધત્વકાલિન ખિન્નતા

(૪) બાળ ગુનાખોરી

(૫) વિધાયક માનસિક સ્વાસ્થ્ય.

ENGLISH VERSION
(1) Abnormal Psychology

- 1** What are blame assigning defense mechanisms ? **14**
Describe any two of them with illustrations.

OR

- 1** Discuss the role of parent-child relationship in the onset and development of abnormal behaviour.
- 2** Attempt any **two** of the following subquestions : **24**
- (a) What is Psychoneuroses ? Describe the general symptoms of neuroses.
 - (b) Explain phobia as a type of neuroses.
 - (c) Explain **one** of the following :
 - (1) Obsessive compulsive reactions
 - (2) Conversion reactions.
 - (d) What is psychosomatic illness ? Describe Gastro-intestinal psychosomatic illness.
- 3** Attempt any **two** of the following subquestions : **24**
- (a) Explain the meaning of Schizophrenia and state its types. Describe the general symptoms of schizophrenia.
 - (b) Describe the clinical types of manic depressive psychoses.
 - (c) Describe the typical clinical picture of the patient of Paranoia.
 - (d) What is Epilepsy ? Describe the types of Epilepsy.
- 4** What is Feeble mindedness ? Describe the clinical types of feeble-mindedness. **14**

OR

- 4** Describe the personality characteristics of antisocial personality and suggest the measures of their correction.

- 5 Write notes on any **two** of the following : 24
- (1) Mental conflicts – types and effects
 - (2) Combal reactions
 - (3) Involution melencholia
 - (4) Juvenile delinquency
 - (5) Positive mental health.

(2) Organizational Dynamics

- ૧ સંગઠનનાં સ્વરૂપ અને લક્ષણો સમજાવો. ૧૪

અથવા

- ૧ સંસ્થાકીય આબોહવાનો ખ્યાલ સમજાવો. કર્મચારી કાર્યક્ષમતા પર તે શી અસર કરે છે ?
- ૨ સત્તા અને અધિકાર ઉદ્યોગમાં વ્યક્તિઓના વર્તનને કઈ રીતે નિયંત્રિત કરી શકે ? ૧૪

અથવા

- ૨ ભૂમિકા એટલે શું ? ભૂમિકા સાથે સંકળાયેલ સંકલ્પનાઓ સ્પષ્ટ કરો.
- ૩ નીચેનામાંથી કોઈ પણ બે પેટાપ્રશ્નોના ઉત્તર આપો : ૨૪
- (અ) 'લાઈન' અને 'સ્ટાફ' વચ્ચેનો સંઘર્ષ ઓછો કરવાના ઉપાયો સૂચવો.
 - (બ) સંસ્થામાં નિયંત્રણની વિવિધ રીતો વર્ણવો.
 - (ક) ઔદ્યોગિક સંસ્થામાં અસરકારક નેતૃત્વ માટે જરૂરી વ્યક્તિત્વ લક્ષણો ચર્ચો.
 - (ડ) કાર્યસાધક નેતૃત્વ અંગેનો કોઈ એક સિદ્ધાંત સમજાવો.
- ૪ નીચેનામાંથી કોઈ પણ બે પેટાપ્રશ્નોના ઉત્તર આપો : ૨૪
- (અ) આધુનિક ઔદ્યોગિક સંગઠનમાં પ્રત્યાયનની પ્રક્રિયાનાં સોપાનો વર્ણવો.
 - (બ) કર્મચારીમાં પરિવર્તન લાવવા માટેના વ્યૂહો વર્ણવો.
 - (ક) તાલીમ અને વિકાસનો તફાવત સમજાવી વ્યવસ્થાપક વિકાસની અગત્ય ચર્ચો.
 - (ડ) ઉદ્યોગમાં નિર્ણય લેવાની પ્રક્રિયા પર અસર કરતાં તાર્કિક પરિબલો વર્ણવો.

- ૫ ટૂંક નોંધ લખો : (ગમે તે બે) ૨૪
- (અ) દરજ્જો અને શ્રેયાનતા
- (બ) સત્તાનો ઉપયોગ
- (ક) માસ્લોનો જરૂરિયાત કમનો સિદ્ધાંત
- (ડ) ભૂમિકા સંઘર્ષ
- (ઈ) માનવ સંસાધન વિકાસ.

ENGLISH VERSION

(2) *Organizational Dynamics*

- 1 Explain the nature and characteristics of organisation. 14

OR

- 1 Explain the concept of organizational climate. How does it affect the efficiency of the employee.
- 2 How can power and authority control the behaviour of individual in industry ? 14

OR

- 2 What is role ? Clarify the concepts related to role.
- 3 Answer any **two** of the following sub-questions : 24
- (a) Suggest the measures to reduce the conflict between 'line' and 'staff'.
- (b) Describe various methods of control in an organization.
- (c) Describe necessary personality characteristics of effective leadership in industrial organization.
- (d) Explain any one theory of effective leadership.

- 4 Answer any **two** of the following sub-questions : **24**
- (a) Describe the stages in the process of communication in the modern industrial organization.
 - (b) Describe the strategies of changing the employee.
 - (c) Distinguish between training and development. Discuss the significance of manager development.
 - (d) Describe the rational factors affecting the decision making process in industry.
- 5 Write short notes : (any **two**) **24**
- (a) Status and seniority
 - (b) Use of power
 - (c) Maslow's theory of the need hierarchy
 - (d) Role of conflict
 - (e) Human resources development.

(3) Psychology of Individual Differences

- ૧ ભેદમૂલક મનોવિજ્ઞાનની વ્યાખ્યા આપી ભેદમૂલક મનોવિજ્ઞાનના ઉદ્ભવમાં આંકડાશાસ્ત્રીય પદ્ધતિના વિકાસનો ફાળો ચર્ચો. **૨૦**
- અથવા
- ૧ ભેદમૂલક મનોવિજ્ઞાનના વિવિધ તફાવતોનાં ક્ષેત્રો સ્પષ્ટ કરો.
- ૨ વારસો અને વાતાવરણના મૂળભૂત ખ્યાલો સ્પષ્ટ કરો. **૨૦**
- અથવા
- ૨ અનુવંશ એટલે શું ? અનુવંશ અને પર્યાવરણ વચ્ચેના આંતરસંબંધો ચર્ચો.
- ૩ શરીર અને વર્તન વચ્ચેના સંબંધ અંગેનું કેશમાનું વર્ગીકરણ સ્પષ્ટ કરો. **૨૦**
- અથવા
- ૩ મહાવરણના પ્રમાણમાં “દેખાતા તફાવતો” માટે વ્યક્તિગત તફાવતોનું મહત્ત્વ ચર્ચો.

- ૪ નીચેનામાંથી કોઈ પણ બે પેટાપ્રશ્નોના ઉત્તર આપો : ૨૦
- (ક) મનોદુર્બળતા એટલે શું ? મનોદુર્બળતાના ચિકિત્સાત્મક પ્રકારો વર્ણવો.
- (ખ) સિદ્ધિમાં રહેલા સ્ત્રી-પુરુષ વચ્ચેના તફાવતો સ્પષ્ટ કરો.
- (ગ) વિવિધ સંસ્કૃતિઓમાં માનવસ્વભાવ
- (ઘ) પિયાઝેના વિકાસાત્મક તબક્કાઓ જણાવી જુદી જુદી સંસ્કૃતિનાં બાળકો પર થયેલા આ અંગેના અભ્યાસોનાં તારણો વર્ણવો.
- ૫ ટૂંક નોંધ લખો : (ગમે તે બે) ૨૦
- (૧) લબ્ધપ્રતિષ્ઠિત વ્યક્તિઓનાં લક્ષણો
- (૨) લક્ષણસંગઠન અંગેનો બહુઘટક સિદ્ધાંત
- (૩) ભેદમૂલક મનોવિજ્ઞાનની અનુપ્રસ્થ-છેદીય પદ્ધતિ
- (૪) વર્ગ તફાવતો અને વ્યક્તિના મનોવૈજ્ઞાનિક વિકાસ વચ્ચેનો સંબંધ
- (૫) જન્મપૂર્વેના વિકાસનું મહત્ત્વ.

ENGLISH VERSION

(3) Psychology of Individual Differences

- 1 Define differential Psychology. Discuss the role of the development of statistical methods to emergence of differential psychology. 20

OR

- 1 Explain the sources of various differences of differential psychology.
- 2 Explain the basic concepts of heredity and environment. 20

OR

- 2 What is Heredity ? Discuss the interactive relationship between heredity and environment.

3 Explain the Kretschmer's classification for relationship between physique and behaviour. **20**

OR

3 Discuss the importance of individual differences attributable to differences in amount of in training practice.

4 Attempt any **two** sub-questions from the following : **20**

- (a) What is mental deficiency ? Describe the clinical types of mental deficiency.
- (b) Explain the sex differences in achievement.
- (c) Describe the differences of 'human nature' in various cultures.
- (d) State Piaget's developmental stages. Describe various findings of studies on children of various cultures.

5 Write notes : (any **two**) **20**

- (i) Characteristics of genius individuals
- (ii) Multifactor theory of trait organisation
- (iii) Cross-sectional method of differential psychology
- (iv) Relationship between class-differences and psychological development of an individual
- (v) Importance of Prenatal Development.